

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ.
ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ
2020 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 2202
14 ਜਨਵਰੀ, 2021

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਅਨੁਛੇਦ 1 226 ਅਤੇ 227 - ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 - S.20 - ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਖੁਦ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ - ਰੱਖੀ ਗਈ, ਨਹੀਂ - ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸ - ਇਮਪਗਡ ਆਰਡਰ - ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ - ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੋ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ੁਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੭)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੁਕਮਾਂ (ਅੰਕਸੂਤਰ ਪੀ-1 ਅਤੇ ਪੀ-2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੮)

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ.

ਆਯੂਜ਼ ਸਰਨਾ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ.

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਗ਼ੁਮ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਪੰਚ ਹੈ

ਪੰਚਾਇਤ ਉਭਾ ਬਲਾਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 26.08.2019 ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ, ਪੰਜਾਬ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਨੇ 19.12.2019 ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

(2) ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, "ਕੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਜਾਂ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਹੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ?"

(3) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ, 2018 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ 26.08.2019 ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 353, 186 ਦੇ ਤਹਿਤ 25.03.2019 ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ.19 ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਟਰਿਗਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪੈਰਾ ਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ: -

ਐੱਸ. ਨੰ.	ਕੇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਰਾਜ
1	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.26 ਮਿਤੀ 26.03.12 ਅ/ਧ 447, 427, 511, 148, 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਬਾਣਾ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	ਤਫਤੀਸ਼ ਤਹਿਤ
2	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.14 ਮਿਤੀ 06.02.13 ਉ/ਸ 307, 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 25, 54, 59 ਅਸਲਾ ਐਕਟ, ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਮਾਨਸਾ	27.11.2015 ਨੂੰ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ
3	FIR ਨੰ.27 ਮਿਤੀ 02.04.15 U/s 498-A, 406 IPC, PS ਸਦਰ ਮਾਨਸਾ	09.10.15 ਨੂੰ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ
4	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.55 ਮਿਤੀ 03.03.13 ਅ/ਧ 224, 225, 332, 352, 186, 395 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., 25 ਅਸਲਾ ਐਕਟ, ਪੀ.ਐਸ. ਬਠਿੰਡਾ	ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
5	ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ.05 ਮਿਤੀ 11.01.15, ਧਾਰਾ 307, 186, 148, 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਪੀ.ਐਸ. ਬਠਿੰਡਾ	ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
6	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.07 ਮਿਤੀ 18.01.15 ਧਾਰਾ 25 ਅਸਲਾ ਅਧੀਨ ਐਕਟ, ਪੀ.ਐਸ	ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ
7	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.52 ਮਿਤੀ 16.04.15 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 307, 323, 148, 149, ਬਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਬਠਿੰਡਾ।	ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ
8	ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.25.03.2019, ਧਾਰਾ 353, 186 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਪੀ.ਐਸ.ਜੋਗਾ, ਮਾਨਸਾ	ਤਫਤੀਸ਼ ਤਹਿਤ

(5) ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 14, 27, 55 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 26, 7 ਅਤੇ 52। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 353, 186 ਦੇ ਤਹਿਤ 25.03.2019 ਦੀ

ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 19 ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 20, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

20. ਪੰਚ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣਾ। -

(1) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਕਿਸੇ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

(a) ਧਾਰਾ 208 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ; ਜਾਂ

(b) ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(c) ਜੋ, ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(d) ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(e) ਜਿਸਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ:- ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ "ਦੁਰਾਚਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ: -

(i) ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ;

(j)) ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(k) i) ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ

(l)) ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ।

(2) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾ ਪਿਕ ਅਪੈਰਾ ਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੇਸ ਤਫ਼ਤੀਸ਼, ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੇਕਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(4) ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ, ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(7) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਨੁਕਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(8) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੁਕਮਾਂ (ਅੰਕਸੂਤਰ P-1 ਅਤੇ P-2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ, ਕਿਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(9) ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰਣੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਚਾਰ ਅਪੈਰਾ ਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। FIR ਨੰਬਰ 26 ਮਿਤੀ 26.03.2012 ਲਗਭਗ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਅਪੈਰਾ ਥਿਕ ਗੜਬੜੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਫਿਲਹਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ। FIR ਨੰ.52 ਮਿਤੀ 16.04.2015 ਅਤੇ FIR ਨੰ.7 ਮਿਤੀ 18.01.2015 ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਹ ਐਫਆਈਆਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਥਿਤ ਅਪੈਰਾ ਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਓ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਤਾਜ਼ਾ ਐਫਆਈਆਰ ਵੱਲ ਮੋੜੀਏ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.19 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸਾਬੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸਾਬੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਉਸ ਔਰਤ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਪੰਚਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਹਾਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

(10) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

(11) ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 26.08.2019 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(12) ਇਸ ਲਈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 26.08.2019 ਅਤੇ 19.12.2019 (ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾ ਪੀ-1 ਅਤੇ ਪੀ-2) ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(13) ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਬਰਿਤ ਕੌਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ